

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 448/2012-54

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. decembra 2012 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza o sťažnosti obchodnej spoločnosti R., a. s., B., zastúpenej advokátom JUDr. J. H., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 10 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Žiline č. k. 5 Co 289/2009-261 z 8. decembra 2009, za účasti Krajského súdu v Žiline, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva obchodnej spoločnosti R., a. s., podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 10 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Žiline č. k. 5 Co 289/2009-261 z 8. decembra 2009 porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 5 Co 289/2009-261 z 8. decembra 2009 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Obchodnej spoločnosti R., a. s., priznáva úhradu trov konania v sume 305,85 € (slovom tristopäť eur a osemdesiatpäť centov), ktorú jej je Krajský súd v Žiline povinný vyplatiť na účet jej právneho zástupcu JUDr. J. H., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. apríla 2010 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti R., a. s. (ďalej len „sťažovateľka“, v citáciách aj „sťažovateľ“ alebo „odporca“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na slobodu prejavu podľa čl. 10 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co 289/2009-261 z 8. decembra 2009 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti a z priloženej dokumentácie vyplýva, že v konaní pred Okresným súdom Žilina (ďalej len „okresný súd“) sa Ing. J. S. (ďalej len „navrhovateľ“) domáhal voči sťažovateľke uloženia povinnosti uverejniť v denníku N. ospravedlnenie za publikovanie článku s nadpisom „*Stal sa bosom vykrádačov!*“ 17. marca 2008 [v tejto časti vzal navrhovateľ neskôr svoj návrh späť, pozn.; (ďalej aj „namietaný článok“ alebo „článok“)] a zaplataenia nemajetkovej ujmy v peniazoch. Okresný súd rozsudkom č. k. 14 C/112/2008-180 z 11. júna 2009 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“ alebo „prvostupňový rozsudok“) rozhodol v právnej veci navrhovateľa tak, že sťažovateľke uložil povinnosť zaplatiť mu z titulu náhrady nemajetkovej ujmy sumu 20 000 € a vo zvyšnej časti návrh zamietol. Okresný súd zároveň v dôsledku čiastočného späťvzatia návrhu zastavil konanie v časti o uloženie povinnosti sťažovateľke uverejniť v denníku N. ospravedlnenie navrhovateľovi.

Sťažovateľka podala proti označenému prvostupňovému rozsudku odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 5 Co 289/2009-261 z 8. decembra 2009 tak, že rozsudok okresného súdu v napadnutej časti potvrdil, pričom v odôvodnení svojho potvrdzujúceho rozhodnutia odkázal na dôvody rozsudku súdu prvého stupňa. Napadnutým rozsudkom boli podľa sťažovateľky porušené jej v petite sťažnosti označené práva, a preto proti nemu podala sťažnosť ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľka ďalej cituje relevantné články ústavy a dohovoru a odvoláva sa aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) konštatujúc, že krajský súd v spojení s okresným súdom založili svoje rozhodnutia na tom, že zverejnením namietaného článku došlo k neoprávnenému zásahu do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, a to tak vizuálnou úpravou úvodnej časti článku (nadpisy a fotografie), ako aj jeho samotným obsahom, a tiež na tom, že v značnej miere bola znížená dôstojnosť a vážnosť navrhovateľa v spoločnosti.

Takéto posúdenie nie je podľa názoru sťažovateľky *„kompatibilné so štandardom ochrany podľa čl. 26 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru“*.

Pokiaľ ide o vizuálne spracovanie úvodnej časti namietaného článku, sťažovateľka uviedla, že *«závery tvrdené navrhovateľom, s ktorými sa nekriticky stotožnili aj súdy, t. j. že z názvu a vizuálnemu prevedeniu článku sa javí, že „bosom vykrádačov“ je navrhovateľ, prichádzajú do úvahy len pri veľmi povrchnom čítaní osoby s viac ako podpriemernými inteligenčnými dispozíciami a pri obmedzení sa len na vetu: „Stal sa bossom vykrádačov!“, resp. len vtedy, ak si čitateľ neprečíta aj samotný článok. To však na to, aby bol zásah posúdený ako neoprávnený nepostačuje.*

Po prvé, pri priemerne pozornom čítaní, ani z názvu článku nevyplýva, že sa navrhovateľ „stal“ bossom vykrádačov. Text sa podľa pravidiel slovenského jazyka číta zľava doprava, podľa príslušných riadkov. A prvý riadok nadpisu znie: „... J. S. (54): Ako skončil jeho tajomný kumpán z emigrácie?“ a druhý odsek znie: „J. R. (57) Stal sa bosom vykrádačov!“. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že veta „Stal sa bosom vykrádačov!“ sa

vzťahuje k „tajomnému kumpánovi“ navrhovateľa – k J. R., nie k J. S. Neobstojí teda tvrdenie, že z názvu vizuálneho prevedenia namietaného článku sa javí, že „bosom vykrádačov“ je navrhovateľ.

Po druhé, poukazujeme na perex a obsah samotného článku. Z neho je jednoznačné, že ako o bosovi vykrádačov sa hovorí o J. R., a nie o J. S. Uvedené nakoniec nepopiera ani navrhovateľ, ale naopak to potvrdzuje. Dokonca aj sám súd prvého stupňa tvrdí, že nie je toho názoru, že väčšina čitateľov by bezbreho uverila titulke a nadobudla presvedčenie o kriminálnej minulosti navrhovateľa (str. 18). Otázkou potom je, prečo jej takto „bezbreho“ uveril sám súd?

Po tretie, poukazujeme aj na okolnosti článku. V článku sa totiž pojednáva o minulosti predsedu... a poslanca..., ktorý súčasne patrí medzi najznámejšie verejne známe osobnosti, a to aj v spoločenskom, resp. v politickom živote. O navrhovateľovi je nakoniec verejne známe, že sám alebo prostredníctvom tretích osôb vlastní značný majetok. Samotná predstava, že by sa J. S., predseda... a poslanec..., stal bosom vykrádačov..., je natolko neuveriteľná a fantastická, že jej nikto nemohol uveriť. Názov článku mohol nanajvýš vzbudiť záujem o jeho samotný obsah, ktorý jednoznačne vyvracia akékoľvek pochybnosti na danú tému.».

Ak by boli všeobecné súdy skúmali vec komplexne, najmä v kontexte samotného obsahu namietaného článku, a zároveň by prihliadli aj na všetky relevantné skutočnosti, nemohli podľa sťažovateľky dospieť k takým „neopodstatneným a prehnaným záverom“.

V nadväznosti na uvedené sťažovateľka podotýka, že v konaní nebol vykonaný žiaden dôkaz, na základe ktorého by čo aj len jedna osoba uverila, že navrhovateľ bol bosom vykrádačov. Predmetom článku bola informácia o minulosti navrhovateľa, konkrétne o skutočnosti, že v roku 1971 „neoprávnene opustil územie vtedy Československej socialistickej republiky (ČSSR) spolu s J. R., ktorý bol neskôr právoplatne odsúdený za spáchanie závažnej trestnej činnosti“. Ide o informácie, ktorých pravdivosť navrhovateľ nenamieta.

Sťažovateľka poukazuje aj na to, že navrhovateľ je ako známy politik osobou verejného záujmu a novinári sú jednak oprávnení sprostredkovať informácie o takýchto osobách a jednak má verejnosť právo, aby jej boli takéto informácie sprístupnené. Ide teda o informácie legitímneho verejného záujmu, ktorý je výkonom slobody prejavu a práva na informácie (čl. 26 ústavy a čl. 10 dohovoru). Z uvedeného sťažovateľka vyvodila záver, že *„ak ide o výkon práva, dokonca ústavne garantovaného práva, nemôže dôjsť k založeniu zodpovednosti za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti. Uvedené platí tým viac, ak sťažovateľ verejnosti sprostredkoval informácie sprístupnené štátnym orgánom (Ústavom pamäti národa), ktorý ich sprístupnil podľa zákona č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 – 1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov... práve za účelom, aby sa s nimi mala možnosť oboznámiť verejnosť, čo je nakoniec účelom a zmyslom tohto zákona.“*

Ďalšia argumentácia sťažovateľky je venovaná pomeru veľkosti fotografií jednotlivých osôb k namietanému článku, pričom túto skutočnosť považuje sťažovateľka za irelevantnú zdôrazňujúc, že *„článok je o navrhovateľovi, a nie o J. J. Verejne činnou osobou je navrhovateľ, nie J. J., ktorého úloha je z hľadiska obsahu článku okrajová. Pomer veľkosti fotografií je teda plne pochopiteľný.“* Navyše, podľa sťažovateľky nie je úlohou súdov, aby nahrádzali novinárov pri voľbe spravodajskej techniky, ktorú majú použiť.

Pokiaľ sa namietaný článok posudzuje ako celok, sťažovateľka zastáva názor, že z neho nevyplýva žiadna spojitosť navrhovateľa s trestnou činnosťou v ňom uvádzaných páchatel'ov trestnej činnosti. Sťažovateľka preto odmieta tvrdenie navrhovateľa, že podsúva verejnosti záver o jeho napojení na osoby v minulosti trestne stíhané a odsúdené za závažnú trestnú činnosť, a preto nemôžu obstať závery „súdu“ abstrahujúce od kontextu a celého článku. Pokiaľ ide o uverejnenie fotografie navrhovateľa, sťažovateľka je presvedčená, že jej použitie bolo legitímne, pretože bol ústrednou postavou témy namietaného článku.

Ak prvostupňový súd vyslovil názor, že neexistuje logický súvis pri snahe poukázať na minulosť navrhovateľa v spojení s poukazom na trestnú činnosť ďalších v ňom

uvedených osôb, s ktorými navrhovateľ emigroval, nie je sťažovateľke zrejmé, čo tým okresný súd „*chcel povedať*“.

Sťažovateľka vyjadruje nesúhlas aj s tou časťou odôvodnenia prvostupňového rozsudku, v ktorej sa uvádza, že poskytnúť dôkaz o dôsledkoch zásahu mimo okruhu osôb blízkych navrhovateľovi je preňho obťažné. Zásah do osobnostných práv navrhovateľa podľa názoru okresného súdu nemusí trvať až do rozhodnutia o dôvodnosti/neodôvodnenosti žaloby a postačuje, ak ujma v znížení dôstojnosti osoby navrhovateľa a jeho vážnosti v spoločnosti trvala v určitom časovom rozsahu po zverejnení nepravdivej informácie, čo mal okresný súd za preukázané. V nadväznosti na uvedené sťažovateľka poukazuje na to, že pozornosť okresného súdu ušlo, „*že dôsledky zásahu, t. j. rozsah a intenzitu tvrdenej ujmy je potrebné v konaní bezpečne preukázať, pretože súd rozhoduje iba na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov (§ 153 ods. 1 O. s. p). O tom nemôže súd špekulovať. Opak je svojvôľou. Účelom náhrady nemajetkovej ujmy je reparácia objektívne (reálne) existujúcej, a nie nejakej fiktívnej ujmy. Spôsobilosť vyvolať vznik ujmy ešte neznamená, že táto ujma aj vznikla, a nie každý neoprávnený zásah vyvolá aj zníženie dôstojnosti a vážnosti fyzickej osoby v spoločnosti.*“.

Podľa sťažovateľky „*je na navrhovateľovi, aby uniesol dôkazné bremeno ohľadne skutočnosti, ktoré musí z hľadiska § 13 ods. 2, 3 ObčZ tvrdiť. Ak to nedokáže, dôkazné bremeno neuniesol, a toto nemožno nahrádzať domnienkami a špekuláciami zo strany súdu, ktoré sú motivované neunesením dôkazného bremena jednej zo sporových strán.*“.

Sťažovateľka je toho názoru, že zníženie dôstojnosti a vážnosti navrhovateľa nebolo v danej veci preukázané a že pri zohľadnení (v relevantných častiach vágnych) výpovedí svedkov nemal okresný súd žiaden skutkový základ na hodnotenie, či vôbec došlo k zníženiu dôstojnosti a vážnosti navrhovateľa v spoločnosti, a ak áno, tak v akej miere. Sťažovateľka v súvislosti s uvedeným dodala, že „*súdy pri skúmaní, či mohlo dôjsť k zníženiu vážnosti alebo dôstojnosti navrhovateľa v spoločnosti, opomenuli skúmať, akej vážnosti a dôstojnosti sa navrhovateľ vďaka svojim excesom teší*“.

Pokiaľ ide o odvolací súd, sťažovateľka vyjadruje názor, že k prvostupňovému rozsudku ani k jej argumentom neuviedol nič konkrétne a navyše, „*jasne manifestoval neschopnosť súdu porozumieť judikatúre Európskeho súdu, rovnako ako súd prvého stupňa, ktorý tvrdil paralelu k prípadu Hannover proti Nemecku z roku 2004*“.

Ďalšia časť odôvodnenia sťažnosti je venovaná otázke primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy. Sťažovateľka (poukazujúc na príslušné ustanovenia zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení zákona č. 79/2008 Z. z.) zdôrazňuje, že v danej veci priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch predstavuje viac ako 1,35-násobok maximálnej výšky odškodnenia obetí násilných trestných činov, ktorými bola spôsobená smrť, a viac ako 6,76-násobok maximálnej výšky odškodnenia obetí násilných trestných činov, ktorými bola spôsobená ujma znásilnením. Výška odškodnenia obetiam násilných trestných činov je pritom podľa sťažovateľky kritériom, ktoré ESLP aplikuje pri skúmaní primeranosti uloženej sankcie, keďže dôsledky neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie sú absolútne porovnateľné s intenzitou dôsledkov spôsobených násilnou trestnou činnosťou. Sťažovateľka pripomína, že podobný názor zaujal aj Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 17/2005 z 27. apríla 2006. Ako na referenčné kritérium poukazuje sťažovateľka na zákon č. 37/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 461/2008 Z. z. dospejúc na konkrétnych príkladoch k záveru, že výška navrhovateľovi priznanej nemajetkovej náhrady bola excesívna.

Jedna z námietok sťažovateľky smeruje aj voči tomu, že sa súdy oboch stupňov nevysporiadali s tým, že v súvislosti s politikmi možno vo vzťahu k nim často minimalizovať škodlivý následok sporných výrokov omnoho efektívnejšie než prostredníctvom súdneho konania. Pre osoby činné v oblasti verejného života totiž

všeobecne platí, že disponujú oveľa ľahším prístupom do médií a majú tak omnoho ľahšiu možnosť vyvrátiť to, čo považujú za nepravdivé.

Sťažovateľka napokon ukončila odôvodnenie sťažnosti tvrdením, že „súd vôbec nemal za preukázané konkrétne pôsobenie článku na verejnosti. Príčinná súvislosť medzi nejakou (údajne) nepravdivou informáciou z článku a dôsledkami v okolí navrhovateľa preukázaná nebola. Podľa súdu mal článok veľkú publicitu. To samé osebe však nesvedčí o znížení dôstojnosti a vážnosti navrhovateľa v spoločnosti.“

Sumarizujúc všetky uvedené skutočnosti všeobecné sudy podľa sťažovateľky postupovali „arbitrárne, ak opomenuli skúmať vec zo všetkých do úvahy prichádzajúcich hľadísk, keď opomenuli argumenty sťažovateľa. Preto závery súdov sa neopierajú o prijateľné posúdenie skutočností rozhodujúcich z hľadiska čl. 26 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru, a preto došlo k porušeniu práv garantovaných týmito ustanoveniami.“

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a následne nálezom takto rozhodol:

„1. Krajský súd v Žiline rozsudkom sp. zn. 5 Co 289/2009 zo dňa 08. 12. 2009 porušil právo sťažovateľa na slobodu prejavu a právo na informácie zaručené čl. 26 ods. 1, 2 a 4 Ústavy SR a čl. 10 ods. 1, 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 Co 289/2009 zo dňa 08. 12. 2009 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.“

V rámci prípravy predbežného prerokovania sťažnosti sa k nej na výzvu ústavného súdu vyjadril podaním zo 7. marca 2012 vtedajší predseda krajského súdu, ktorý v nadväznosti na k nemu pripojené vyjadrenie predsedu senátu uviedol, „že v predmetnej záležitosti sa jedná takmer výlučne s bezprostredné (právne) posúdenie záverov konajúcich súdov. Vzhľadom na uvedené nie je zo strany krajského súdu ako inštitúcie (prostredníctvom jeho predsedu) dobre možné zaujať v konkrétnostiach stanovisko k predmetnej ústavnej sťažnosti sťažovateľa. Z pozície predsedu krajského súdu mi totiž

neprináleží posudzovať vecnú správnosť (v širšom rozsahu) jednotlivých rozhodnutí odvolacieho súdu.“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 448/2012-34 z 28. augusta 2012 ju prijal na ďalšie konanie (§ 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval prípisom z 30. augusta 2012 podpredsedníčku krajského súdu, aby sa vyjadrila, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Na výzvu ústavného súdu reagovala podpredsedníčka krajského súdu prípisom č. Spr 121/2012 zo 6. septembra 2012, ktorým mu oznámila, že *„netrváme na verejnom pojednávaní senátu ústavného súdu a súhlasíme s tým, aby podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd od verejného pojednávania upustil“*.

Právny zástupca sťažovateľky na výzvu ústavného súdu podaním z 28. septembra 2012 oznámil, že sťažovateľka rovnako ako krajský súd netrvá na ústnom pojednávaní v konaní o jej sťažnosti.

Vzhľadom na vyjadrenia účastníkov konania ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania upustil, keďže dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa predovšetkým domáha, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že rozsudkom krajského súdu č. k. 5 Co 289/2009-261 z 8. decembra 2009 došlo k porušeniu jej základných práv podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 ústavy a práva na slobodu prejavu podľa čl. 10 ods. 1 a 2 dohovoru; napadnutým rozsudkom krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 14 C/112/2008-180 z 11. júna 2009 v konaní o ochranu osobnosti, ktorým bola sťažovateľke uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľovi sumu 20 000 € z titulu náhrady nemajetkovej ujmy a nahradiť mu trovy konania v sume 2 234,87 €. V ostatnej časti, v ktorej okresný súd návrh navrhovateľa zamietol, a v časti, v ktorej okresný súd čiastočne konanie zastavil, ponechal krajský súd jeho rozsudok nedotknutý. Krajský súd sa stotožnil so závermi okresného súdu, že publikovaním článku s nadpisom „*Stal sa bosom vykrádačom!*“ 17. marca 2008 v denníku N. sťažovateľka neoprávnene zasiahla do osobnostných práv navrhovateľa, čím zároveň došlo k zníženiu jeho cti, dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti v značnej miere a intenzita tohto zásahu nie je primerane napravitelná inými právnymi prostriedkami, než priznaním náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Podľa čl. 26 ods. 1 ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

Podľa čl. 26 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu.

Podľa čl. 26 ods. 4 ústavy sloboda prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

Podľa čl. 10 ods. 1 dohovoru má každý právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam.

Podľa čl. 10 ods. 2 dohovoru výkon týchto slobôd, pretože zahŕňa aj povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.

Zo sťažnosti a z priloženej dokumentácie vyplýva, že sťažovateľka zastáva názor, že okresný súd i krajský súd postupovali v predmetnej právnej veci arbitrárne, keď ju opomenuli preskúmať zo všetkých do úvahy prichádzajúcich hľadísk a neprihliadli na jej argumenty. *„Preto závery súdov sa neopierajú o prijateľné posúdenie skutočností rozhodujúcich z hľadiska čl. 26 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru, a preto došlo k porušeniu práv garantovaných týmito ustanoveniami.“*

Sťažovateľka najmä:

- nesúhlasí s názorom, že názov, ako aj vizuálna úprava namietaného článku evokuje, že *„bosom vykrádačov je navrhovateľ“*; k takémuto názoru by podľa nej mohol čitateľ dospieť iba pri povrchnom prečítaní článku alebo ak si ho neprečítal vôbec,
- poukazujúc na perex, ako aj obsah samotného článku tvrdí, že z nich je jednoznačne zrejmé, že ako o bosovi vykrádačov sa hovorí o J. R., a nie o navrhovateľovi; zastáva tiež názor, že všeobecné sudy neskúmali vec komplexne, najmä v kontexte samotného obsahu namietaného článku, a neprihliadli na všetky relevantné skutočnosti,
- tvrdí, že samotná predstava, že by navrhovateľ ako verejne známa osoba vlastiaci sám alebo *„prostredníctvom tretích osôb“* značný majetok, vylučuje možnosť, že by niekto mohol uveriť tomu, že navrhovateľ sa mohol stať bosom vykrádačov,

- za pochybenie všeobecných súdov považuje aj to, že v konaní nebol vykonaný žiaden dôkaz, že by čo aj len jedna osoba uverila, že navrhovateľ bol bosom vykrádačom, pričom „súd“ vôbec nemal za preukázané konkrétne pôsobenie článku na verejnosti a nebola preukázaná ani príčinná súvislosť medzi namietanou nepravdivou informáciou z namietaného článku a reflexiou v okolí navrhovateľa,

- je presvedčená, že vzhľadom na osobu navrhovateľa ako známeho politika verejného záujmu bola jednak oprávnená sprostredkovať informácie o ňom, a jednak, že verejnosť má právo, aby jej boli takéto informácie sprístupnené; išlo preto o informácie legitímneho verejného záujmu, ktorý je výkonom slobody prejavu a práva na informácie (čl. 26 ústavy a čl. 10 dohovoru), a preto nemohlo dôjsť k založeniu jej zodpovednosti za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti; navyše podľa sťažovateľky je potrebné prihliadnuť na skutočnosť, že išlo o sprostredkovanie takých informácií verejnosti, ktoré sťažovateľke poskytol štátny orgán (Ústav pamäti národa),

- považuje veľkosť fotografií jednotlivých aktérov namietaného článku za irelevantnú otázku akcentujúc, že článok je venovaný navrhovateľovi a úloha J. J. je v kontexte obsahu článku marginálna, preto tomu zodpovedá aj pomer veľkostí fotografií,

- vo vzťahu k názoru prvostupňového súdu o neexistencii logického súvisu pri snahe poukázať na minulosť navrhovateľa v spojení s trestnou činnosťou ďalších v namietanom článku uvedených osôb, s ktorými navrhovateľ emigroval, nepovažuje za zrejmé, čo tým okresný súd chcel vyjadriť,

- spochybňuje priznanie náhrady nemajetkovej ujmy námietkou, že jej rozsah a intenzita neboli v konaní bezpečne preukázané, čo nemožno akceptovať, pretože súd rozhoduje iba na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov [§ 153 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)]; navrhovateľ v tomto smere neuniesol podľa sťažovateľky dôkazné bremeno a navyše, „súd“ vôbec neskúmal, „*akej vážnosti a dôstojnosti sa navrhovateľ vďaka svojim excesom teší*“,

- aj pokiaľ ide o samotnú výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, považuje ju za excesívnu, pretože presahuje maximálnu výšku odškodnenia obetí násilných trestných činov; ide pritom i kritérium, ktoré ESLP aplikuje pri skúmaní primeranosti uloženej sankcie, a podobný názor zaujal aj najvyšší súd (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 17/2005 z 27. apríla 2006),

- považuje za nedostatok v postupe súdov oboch stupňov to, že sa nevysporiadali s faktom, že politici (ktorým je navrhovateľ) disponujú oveľa ľahším prístupom do médií, majú možnosť minimalizovať škodlivý následok sporných výrokov omnoho efektívnejšie než prostredníctvom súdneho konania.

II.1 Všeobecné východiská na rozhodovanie ústavného súdu (ku konfliktu medzi slobodou prejavu a právom na ochranu osobnosti)

Kľúčovou úlohou ústavného súdu v tomto konaní bolo posúdiť, či krajský súd napadnutým rozsudkom ústavne akceptovateľným a udržateľným spôsobom rozhodol v spore o ochranu osobnosti medzi sťažovateľkou [ako vydavateľkou denníka N., v ktorom bol 17. marca 2008 uverejnený namietaný článok s nadpisom (titulkom) „*Stal sa bosom vykrádačom!*“] a navrhovateľom, u ktorého malo podľa záverov okresného súdu potvrdených krajským súdom dôjsť uverejnením namietaného článku k neprípustnému zásahu do jeho osobnostných práv, a to takému, ktorý zakladá aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Základom sporu, ku ktorému sa v sťažovateľkinej veci ústavný súd musel vyjadriť, je konflikt medzi ústavou a dohovorom garantovanou slobodou prejavu (čl. 26 ods. 1 ústavy a čl. 10 dohovoru) a základným právom sťažovateľky vyhl'adávať a rozširovať informácie, resp. možnosťou obmedziť slobodu prejavu zákonom (čl. 26 ods. 2 a 4 ústavy), a právom na ochranu osobnosti navrhovateľa, ktoré je taktiež garantované ústavou (najmä čl. 19 ústavy). Podstatou rozhodovania vo väčšine obdobných právnych sporov je hľadanie vyváženého vzťahu medzi ústavou garantovaným právom na ochranu cti, dôstojnosti či súkromia na jednej strane a slobodou prejavu a základným právom na informácie na strane druhej. Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej doterajšej judikatúre už viackrát zdôraznil, že každý konflikt vo vnútri systému základných práv a slobôd (resp. ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách) treba riešiť prostredníctvom zásady ich spravodlivej rovnováhy (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 22/06, m. m. PL. ÚS 6/04, III. ÚS 34/07). Všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, kým uplatnením jedného práva alebo

slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 7/96).

Ústavný súd nemôže zasahovať do rozhodnutia všeobecného súdu iba preto, že by sám uskutočnil vyvažovanie ústavných hodnôt a základných práv inak, ako to so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu už pred ním urobil všeobecný súd. Ústavný súd ale musí zasiahnuť a chrániť základné právo vtedy, ak všeobecné súdy extrémne pochybili pri hodnotení významu základného práva alebo slobody, resp. ak by ich postupom boli porušené zásady spravodlivého procesu.

Podľa judikatúry ESLP, ktorú ústavný súd konštantne zohľadňuje vo svojej rozhodovacej činnosti, sloboda prejavu predstavuje jeden zo základných pilierov demokratickej spoločnosti a jednu zo základných podmienok jej rozvoja a sebarealizácie jednotlivca. Uplatňuje sa nielen vo vzťahu k „informáciám“ a „myšlienkam“, ktoré sa prijímajú priaznivo, resp. sa pokladajú za neurážlivé a neutrálne, ale aj k tým, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva. Vyžaduje si to pluralizmus, znášanlivosť a veľkorysosť, bez ktorých nemožno hovoriť o „demokratickej spoločnosti“ (Handyside v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 5493/72, rozsudok zo 7. decembra 1976, § 49).

V niektorých situáciách však musí sloboda prejavu ustúpiť. Limitačné klauzuly vyjadrené v čl. 26 ods. 4 ústavy (a tiež v čl. 10 ods. 2 dohovoru) explicitne uvádzajú dôvody obmedzenia slobody prejavu, pričom ide o obmedzenia, ktoré musia zodpovedať vždy demokratickému charakteru spoločnosti („opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné“). Dôvodom takéhoto obmedzenia môže byť aj „ochrana práv a slobôd iných“, teda okrem iného aj záruky vyplývajúce zo základného práva na ochranu osobnosti v rozsahu garantovanom v čl. 19 ústavy a konkretizovanom najmä v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré chránia súkromné osoby pred neoprávnenými zásahmi zo strany iných súkromných osôb alebo štátu.

Ústavný súd vychádzajúc zo záväznosti ústavy pre všetky orgány verejnej moci (všeobecné súdy nevynímajúc) konštatuje, že pri rozhodovaní sporov vo veciach ochrany osobnosti musí byť vždy zohľadnená ochrana slobody prejavu, a to minimálne v rozsahu jej ústavných záruk. Uvedené ustanovenia Občianskeho zákonníka teda nemožno aplikovať izolovane, ale je nutné ich vykladať a aplikovať v súlade s ústavou. Nutnosť zohľadniť slobodu prejavu, samozrejme, neznamená rezignáciu na ochranu osobnosti. Znamená to však, že v niektorých prípadoch musí byť uprednostnená sloboda prejavu, aj keď daný prejav môže mať isté nedostatky z hľadiska klasickej zákonnej ochrany osobnosti (porovnaj k tomu aj rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 55/2008 z 25. februára 2009, dostupné na internete: www.supcourt.gov.sk). Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína tiež povinnosť všeobecných súdov zohľadňovať pri svojej rozhodovacej činnosti relevantnú judikatúru EŠLP a ďalších medzinárodných súdnych orgánov vyvoditeľnú okrem iného aj z čl. 1 ods. 2 ústavy.

Keďže sťažovateľke bola rozsudkom okresného súdu č. k. 14 C/112/2008-180 z 11. júna 2009 uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 20 000 € ako náhradu nemajetkovej ujmy za uverejnenie namietaného článku, ktorú krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil, je nepochybné, že rozhodnutiami všeobecných súdov došlo k zásahu do ústavou garantovanej slobody prejavu sťažovateľky, t. j. došlo k jej obmedzeniu. Úlohou ústavného súdu však bolo posúdiť, či v danom prípade išlo z ústavného hľadiska o akceptovateľné obmedzenie slobody prejavu a základného práva na informácie a či krajský súd pri svojom rozhodovaní rešpektoval požiadavky vyplývajúce zo základného práva na súdnu ochranu garantovaného v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Okrem práv spätých s ochranou osobnosti ústava zaručuje aj iné základné práva a slobody, napr. základné právo na súdnu a inú právnu ochranu (čl. 46 až čl. 50) a základné právo na slobodu prejavu (čl. 26). Uplatňovanie týchto základných práv a slobôd a ich právna ochrana musia byť proporcionálne a vzájomne vyvážené tak, aby sa nadmernou ochranou jedného práva nad únosnú mieru nepotlačila ochrana iného práva. To znamená, že ani existencia zásahu do osobnostných práv nemusí vždy nevyhnutne viesť k záveru o neoprávnenosti takého zásahu, ak bol dôsledkom uplatňovania iného základného práva,

pričom vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci tento zásah nepresiahol hranice primeranosti (proporcionality).

V každom konkrétnom prípade je vždy nevyhnutné skúmať mieru (intenzitu) namietaného porušenia základného práva na ochranu osobnosti, a to práve v kontexte so slobodou prejavu a so zreteľom na požiadavku proporcionality uplatňovania týchto práv.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že obmedzenie akéhokoľvek základného práva alebo slobody, a teda aj slobody prejavu, možno považovať za ústavne akceptovateľné len vtedy, ak ide o obmedzenie, ktoré bolo ustanovené zákonom, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedlňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom, t. j. musí ísť o obmedzenie, ktoré je v súlade so zásadou proporcionality (m. m. I. ÚS 4/02, I. ÚS 36/02, I. ÚS 193/03).

V posudzovanom prípade došlo k obmedzeniu slobody prejavu sťažovateľky na zákonomnom podklade, ktorý tvorili ustanovenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, pričom zároveň išlo o obmedzenie, ktoré sledovalo ochranu práva na súkromie, resp. práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, čo nepochybne možno považovať za legitímny cieľ. Za týchto okolností bolo z hľadiska zvažovania ústavnej akceptovateľnosti napadnutého rozsudku krajského súdu a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, potrebné zo strany ústavného súdu posúdiť, či bol zásah do slobody prejavu sťažovateľky primeraný, t. j. či zodpovedal zásade proporcionality.

II.2 K proporcionalite zásahu do slobody prejavu sťažovateľky

Vzhľadom na skutočnosť, že základné podmienky zásahu do slobody prejavu sťažovateľky boli v posudzovanom prípade splnené, ústavný súd pristúpil k preskúmaniu proporcionality medzi zásahom do slobody prejavu sťažovateľky a ústavnými garanciami práva na súkromie navrhovateľa. Na tento účel, obdobne ako v iných porovnateľných

prípadoch (napr. II. ÚS 152/08, II. ÚS 326/09, IV. ÚS 302/2010), ústavný súd vykonal test proporcionality založený na hľadani odpovedí na otázky KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO v danom prípade „hovoril“ [uverejnil informáciu; (k tomu pozri v odbornej literatúre napr. Kmec, J. et al.: Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1082 a nasl.)].

II.2.1 KTO zásah do práva na ochranu osobnosti (práva na súkromie) vykonal

Z hľadiska dôležitosti výmeny názorov v demokratickej spoločnosti možno subjekty uplatňujúce slobodu prejavu klasifikovať do viacerých skupín. Z judikatúry ESLP vyplýva, že privilegované postavenie z aspektu ochrany slobody prejavu patrí novinárom a masmédiám, a to zvlášť pri informovaní o veciach verejného záujmu (napr. rozsudok ESLP Prager a Oberschlick v. Rakúsko z 26. apríla 1995, sťažnosť č. 1594/90, alebo rozsudok ESLP Bladet Troms a Stensaas proti Nórsku z 20. mája 1999, sťažnosť č. 21980/93). V právnom štáte sa nesmie zabúdať na nezastupiteľnú úlohu tlače. Sloboda tlače poskytuje verejnosti najlepší prostriedok na odhaľovanie a formovanie názorov na myšlienky a smerovanie jej politických predstaviteľov. Osobitne dáva politikom príležitosť reagovať a komentovať to, čo je v centre pozornosti verejnej mienky. Týmto umožňuje každému účasť v slobodnej politickej diskusii, ktorá je základom koncepcie demokratickej spoločnosti (Castelles v. Španielsko, rozsudok z 23. apríla 1992). Novinári majú (sociálnu) povinnosť poskytovať informácie a myšlienky týkajúce sa všetkých záležitostí verejného záujmu a verejnosť má právo takéto informácie dostať. Novinárom je dokonca umožnené používať určitú mieru prehánania a provokácie (Perna v. Taliansko, rozsudok z 25. júla 2001). Ústavný súd akceptuje uvedený prístup ESLP, a to nielen z dôvodu jeho autority, ale hlavne z dôvodu presvedčivosti jeho argumentácie (porovnaj IV. ÚS 107/2010, IV. ÚS 302/2010).

Vo vzťahu k uvedenému ústavný súd zdôrazňuje, že v posudzovanej veci je sťažovateľka vydavateľkou denníka N., v ktorom bol namietaný článok uverejnený. Sťažovateľka je teda v danom prípade „nositeľkou“ slobody prejavu, a preto sa na ňu vzťahuje zvýšená ochrana (privilegované postavenie) poskytovaná novinárom, resp.

masmédiám, ktorú bolo potrebné pri rozhodovaní predmetnej veci zo strany všeobecných súdov primeraným spôsobom zohľadniť.

II.2.2 O KOM bol namietaný článok a do koho osobnostnej sféry zasahoval

Dôsledkom snahy o podporu výmeny názorov o verejne zaujímavých témach je kategorizácia adresátov kritiky. Stupeň dovolenej kritiky sa mení podľa charakteristiky osobnosti adresáta. Hranice akceptovateľnej kritiky sú najširšie u politikov a najužšie u „bežných“ občanov. V posudzovanom prípade namietaný článok obsahoval informácie týkajúce aktívneho politika (v čase jeho zverejnenia, pozn.), t. j. nesporne osoby verejného záujmu.

Obsahom namietaného článku boli, ako už bolo uvedené, nepochybne veci verejného záujmu – odkrývanie minulosti politika, konkrétne jeho väzieb s osobou (resp. osobami) právoplatne odsúdenou (odsúdenými) za trestnú činnosť, čo môže vyvolať polemiku, resp. pochybnosti, pokiaľ ide o jeho morálnu spôsobilosť zastávať funkciu vo verejnom živote, resp. pôsobiť vo verejnom živote. Otázky spôsobu konania politikov v minulosti alebo súčasnosti, ktoré verejnosti napomáhajú pri utváraní obrazu o osobnosti a charaktere zväčša nimi volených funkcionárov, možno nepochybne legitímne považovať za otázky verejného záujmu. Ústavný súd už v tejto súvislosti zdôraznil, že poslaním tlače je nesporne šíriť informácie a myšlienky o otázkach verejného záujmu, pričom je zároveň nepochybniteľným právom verejnosti takéto informácie prijímať [dostávať; (I. ÚS 352/2011)].

Aj EŠLP poukazuje na špecifickú a dôležitú úlohu médií, osobitne zdôrazňujúc úlohu tlače s tým, že hoci nemôže prekračovať určité hranice, predovšetkým so zreteľom na ochranu povesti a práv iných, resp. nutnosť zabrániť úniku dôverných informácií, prislúcha jej oznamovať (pri súčasnom rešpektovaní jej povinností a zodpovednosti) informácie a myšlienky nielen o všetkých politických otázkach, ale aj o ostatných témach všeobecného záujmu (Fressoz a Roire proti Francúzsku, rozsudok z 21. januára 1999, De Haes a Gijssels proti Belgicku, rozsudok z 24. februára 1997, Bladet Troms a Stensaas proti Nórsku z 20. mája 1999). V rozhodnutí Thorgeir Thorgeison v. Island z 25. júna 1992

ESLP uviedol: «Hoci tlač nesmie prekročiť hranice stanovené, medzi iným, za účelom „ochrany povesti iných“, je napriek tomu jej povinnosťou poskytovať informácie a myšlienky o veciach verejného záujmu. Nielenže má tlač povinnosť poskytovať takéto informácie, ale aj verejnosť má právo tieto informácie dostať. Ak by to bolo inak, tlač by nebola schopná plniť svoju kľúčovú úlohu „verejného strážneho psa“.»

V posudzovanom prípade je zjavné, že namietaný článok sa týka navrhovateľa, keďže v ňom bol identifikovaný výslovným uvedením jeho mena a priezviska, ako aj uverejnením jeho fotografie. Nie je taktiež sporné, že v čase uverejnenia namietaného článku bol navrhovateľ významným politikom, poslancom Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) a predsedom jednej z koalíčných strán (a na tom základe aj členom koalície rady). Túto skutočnosť v zásade reflektoval aj okresný súd, ktorý vo svojom rozsudku uviedol, že *„Podľa ratio decidendi rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva politik sa nevyhnutne a vedome vystavuje pozornej kontrole svojich činov a gest tak zo strany novinárov, ako aj zo strany občanov, preto musí prejavovať väčšiu toleranciu, najmä vtedy, keď sám sa dopúšťa konaní, ktoré môže byť terčom kritiky. Aj on má samozrejme právo na ochranu povesti, a to aj mimo rámca súkromného života, avšak táto ochrana musí byť v rovnováhe so záujmami slobodnej diskusie politických otázok, pričom výnimky z práva na slobodu prejavu musia byť interpretované užšie ako obvykle. Vo veci Castells proti Španielsku z 23. 4. 1992 bol vyslovený názor, že hranice kritiky vlády a verejne činných osôb sú širšie ako hranice prípustnej kritiky súkromných osôb. Ďalej zo strany ESLP bolo konštatované, že aj keď tlač nesmie prekročiť pevne vymedzené hranice, najmä na ochranu cti tretích osôb, náleží jej oznamovať informácie a myšlienky verejného záujmu a s touto funkciou je spojené právo verejnosti získať a obdržať informácie. Tlač musí v demokratickej spoločnosti zohrávať dozornú úlohu a upozorňovať na možné problémy, nežiaduce javy a podobne (rozsudok vo veci Thorgeir Thorgeirson proti Islandu, Jersild proti Dánsku z 23. septembra 1994, rozsudku Goodwin proti Spojenému kráľovstvu z 27. marca 1996).*

Európsky súd pre ľudské práva považuje slobodu prejavu zakotvenú v čl. 10 Dohovoru za jeden z hlavných základov demokratickej spoločnosti a predstavuje jednu z prvoradých podmienok pokroku a rozvoja každého jednotlivca. S výhradou podľa odseku

2 článku Dohovoru platí nielen pre informácie alebo myšlienky prijímané pozitívne alebo považované za neškodné, ale tiež pre tie informácie, ktoré šokujú či znepokojujú, čo je dané záujmom zachovania plurality, tolerancie a ducha otvorenosti, bez ktorých nie je možné fungovanie demokratickej spoločnosti. (Rozsudok vo veci Incal proti Turecku z 9. 6. 1998, obdobne aj Lehideux a Isorni proti Francúzsku z 23. 9. 1998, Open door a Dublin Well Woman proti Írsku, 1992, Vogt proti Nemecku, 1995).“.

Na druhej strane podľa názoru okresného súdu však na strane sťažovateľky ako vydavateľky denníka N. „nebol daný legitímny cieľ zdieľania informácie, ktorú je autor v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva oprávnený aj zveličiť a prehnat' tak, aby vyvolal verejnú diskusiu a upriamil pozornosť na riešenie určitého spoločenského problému. Verejnosť má právo byť informovaná o minulosti politika, o jeho stykoch s určitým okruhom osôb a podobne. Informácia však musí byť adresná a nesmie vyvolávať mylné predstavy. Informácie o minulosti nesmú byť bez iných relevantných súvislostí podávané ako informácie zo súčasného obdobia, nesmú byť vytrhnuté s kontextu a musia umožňovať nezávislé vyvodenie záveru. Ak je hlavnou témou minulosť politika, tak nie je možné, aby sa jeho minulosť opísala minulosťou iných osôb, s ktorými je spojený len nepriamo a údaje z jeho minulosti boli obmedzené len na konštatovanie spoločnej emigrácie. Pritom obsah nadpisu a grafické prevedenie článku v spojení s obrazovými materiálmi by malo zodpovedať odovzdávanej informácii alebo legitímnemu záujmu riešenia verejnej otázky. V danom prípade bol navrhovateľ v obsahu článku spomenutý len okrajovo, to len vo vzťahu ku skutočnosti, že spoločne s osobami J. J. a J. R., ktorí mali kriminálnu minulosť, emigroval. Žiadna iná informácia z obsahu článku zrejma nebola. Pritom však titulka zadelovala informáciu o trestnej minulosti a spolu s nadúvodníkom a článkom sa vizuálne viazala na navrhovateľa.“.

Skutočnosť, že navrhovateľ bol v čase zverejnenia namietaného článku verejne činnou osobou, bola v danej veci vyhodnotená de facto v neprospech sťažovateľky, keď okresný súd síce nespochybnil oprávnenie novinárov sprostredkovať verejnosti informácie o minulosti politikov, avšak na druhej strane v protiklade s tým dospel k záveru, že konkrétne vo vzťahu k osobe navrhovateľa nebol na strane sťažovateľky legitímny cieľ

„zdieľania informácie“ týkajúcej sa navrhovateľa s verejnosťou, v neposlednom rade poukazujúc na nevhodnosť a účelovosť spôsobu, akým bola táto informácia čitateľom podaná.

Sťažovateľka podľa názoru ústavného súdu, ako už bolo konštatované, v danom prípade informovala o otázkach, ktoré súviseli s verejným životom, t. j. informovala o otázkach legitímneho verejného záujmu, a preto v tejto súvislosti oprávnene namieta, že *„prinášanie informácií o politikoch, ako osobách verejného záujmu, pričom ide o informácie legitímneho verejného záujmu, je výkonom slobody prejavu a práva na informácie, ktoré sú chránené a garantované čl. 26 Ústavy a čl. 10 Dohovoru. Ak ide o výkon práva, dokonca ústavne garantovaného práva, nemôže dôjsť k založeniu zodpovednosti za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti. Uvedené platí tým viac, ak sťažovateľ verejnosti sprostredkoval informácie sprístupnené štátnym orgánom (Ústavom pamäti národa), ktorý ich sprístupnil podľa zákona č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939-1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov... práve za účelom, aby sa s nimi mala možnosť oboznámiť verejnosť, čo je nakoniec účelom a zmyslom tohto zákona.“*

Podľa názoru vysloveného Ústavným súdom Českej republiky je vecou verejnou nielen všetka agenda štátnych orgánov a štátnych inštitúcií, ale aj osôb pôsobiacich vo verejnom živote, napr. činnosť politikov, úradníkov, sudcov, advokátov alebo kandidátov či čakateľov na tieto funkcie; vecou verejnou je aj umenie vrátane novinárskych aktivít a showbiznisu a ďalej všetko, čo na seba upútava verejnú pozornosť. Tieto verejné záležitosti môžu a majú byť verejne posudzované (pozri nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 453/03). Otázkou verejného záujmu je teda nesporne aj minulosť významného politika, poslanca zastupiteľského zboru a predsedu jednej z koalíčných strán, pričom v spojitosti s tým nemožno súhlasiť s názorom všeobecných súdov, že neexistuje logický súvis pri snahe poukázať na minulosť navrhovateľa v spojení s poukazom na trestnú činnosť ďalších v ňom uvedených osôb, s ktorými navrhovateľ emigroval.

V nadväznosti na všeobecnými súdmi pripisovaný podstatný význam nadpisu namietaného článku („*Stal sa bosom vykrádačom!*“), jeho grafickému prevedeniu v spojení s obrazovými materiálmi ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že v sporoch o ochranu osobnosti, ktorých predmetom je posúdenie, či informácie (tvrdenia) uverejnené v printových médiách (v danom prípade v dennej tlači) mohli predstavovať neprípustný zásah do osobnostných práv navrhovateľa, nekorešponduje s požiadavkou objektívneho a spravodlivého posúdenia skutkových okolností sporu, ak vo veci rozhodujúci súd nezohľadní, resp. nedostatočne zohľadní organickú väzbu medzi titulkom (nadpisom) určitého článku, jeho grafickým prevedením v spojení s obrazovými materiálmi a vecným obsahom tohto článku. Podľa názoru ústavného súdu treba pri posudzovaní tejto otázky vychádzať z funkcie, ktorý titulok (nadpis) v printových médiách plní. Jeho funkciou (účelom) je upútať a zaujať čitateľa s tým, aby si článok prečítal a až na tomto základe si ozrejmil tlačou ponúkané informácie a urobil si o nich vlastný úsudok. Vychádzajúc z tejto funkcie titulku možno aj z hľadiska ochrany práva na súkromie dotknutých osôb vo všeobecnosti akceptovať a tolerovať, že sa v titulku objavujú expresívnejšie, provokujúce či zveličujúce vyjadrovacie prostriedky, a to zvlášť vtedy, ak ide o médium bulvárneho charakteru, ku ktorým denník N. v zásade možno zaradiť (m. m. II. ÚS 340/09).

Ústavný súd v súvislosti s uvedeným súhlasí so sťažovateľkou, pokiaľ v sťažnosti uviedla, že *„snaha zvýšiť záujem o článok je sama osebe legitímna. A legitímne bolo aj použitie fotografie navrhovateľa, pretože predsa ten bol ústrednou postavou témy – išlo predsa o jeho minulosť. Ako totiž vyplýva z rozsudku Európskeho súdu vo veci Karhuvaara a Iltalehti pri Fínsku z roku 2004, je pochopiteľné, že tlač sa snaží upútať pozornosť čitateľov a tento zámer je legitímny, ak slúži popri podpore predaja novín aj na určité objasnenie udalosti, teda zámerom je upútať verejnosť na riešenie určitej spoločenskej otázky (rovnako aj rozsudok Najvyššieho súdu SR 5 Cdo 55/2008 zo dňa 25. 02. 2009).“*

V posudzovanom prípade krajský súd v napadnutom rozsudku uvedenú legitímnu snahu (zvýšiť záujem o článok) pri svojom rozhodovaní zjavne nezohľadnil, keď sa stotožnil so závermi okresného súdu, podľa ktorých *„text článku, jeho zvýraznenie v spojení s veľkou fotografiou navrhovateľa bol použitý zámerne na zvýšenie záujmu o článok bez*

legitímneho dôvodu spočívajúceho vo vyjadrení a šírení obsiahnutej informácie. Pri prvotnom pohľade na článok čitateľ získava dojem, že informácia sa vzťahuje k navrhovateľovi. Pri veľkosti písma článku, veľkosti písma nadpisu a odovzdávajúcej informácie... čitateľ pojme obsah nadpisu v spojitosti s obsahom pravej časti článku, ktorá v smere čítania prechádza do fotografie navrhovateľa je takáto úvaha logická a vychádza z pravidiel čítania a spojenia ilustrácií s obsahom. Logicky každý čitateľ spája nadpis článku s dominujúcou fotografiou, v tomto prípade s fotografiou navrhovateľa. Teda čitateľ si po prečítaní nadpisu logicky vytvorí predstavu o odhalení skutočností, že navrhovateľ sa stal bossom vykrádačov alebo aspoň vyšli informácie, ktoré by to mohli potvrdzovať.“.

Vychádzajúc z citovaných častí rozsudku okresného súdu, s odôvodnením ktorého sa krajský súd podľa § 219 ods. 2 OSP v celom rozsahu stotožnil, konfrontovaných s obsahom namietaného článku sa námietka sťažovateľky, že *«závery tvrdené navrhovateľom, s ktorými sa nekriticky stotožnili aj súdy, t. j. že z názvu a vizuálneho prevedenia článku sa javí, že „bosom vykrádačov“ je navrhovateľ prichádzajú do úvahy iba pri veľmi povrchnom čítaní... a pri obmedzení sa len na vetu „Stal sa bosom vykrádačov!“, resp. len vtedy, ak si čitateľ neprečíta samotný článok. To však na to, aby bol zásah posúdený ako neoprávnený, nepostačuje.»*, javí ako celkom opodstatnená a zároveň spochybňujúca presvedčivosť argumentácie krajského súdu.

II.2.3 ČO bolo obsahom namietaného článku

V súvislosti s posudzovaním tohto kritéria ústavný súd opätovne zdôrazňuje, že kľúčovým poslaním tlače je predovšetkým vyhľadávať a rozširovať informácie a myšlienky o otázkach verejného záujmu, pričom je zároveň nespochybniteľným právom verejnosti takéto informácie prijímať (dostávať). K otázkam verejného záujmu v prvom rade patria veci súvisiace s činnosťou štátnych orgánov, ako aj osôb, ktoré ich reprezentujú, teda osôb pôsobiacich vo verejnom živote. Tieto otázky „môžu a majú byť verejne posudzované“ (IV. ÚS 302/2010, m. m. tiež nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 453/03).

Sťažovateľka v článku prezentovala informácie zo spisov Štátnej bezpečnosti (sprístupnených Ústavom pamäti národa) týkajúcich sa zločineckej skupiny, v ktorej mal mať vedúce postavenie spoločník navrhovateľa (J. R.), s ktorým navrhovateľ emigroval v roku 1971 do R. Sprístupnenie minulosti významného politika je podľa ústavného súdu vecou verejného záujmu, najmä ak môže podnietiť diskusiu, pokiaľ ide o jeho pôsobenie v ním zastávanej politickej funkcii.

Ústavný súd navyše uvádza, že v namietanom článku navrhovateľ vystupuje nielen ako verejný činiteľ, ale aj ako mediálne známa osoba, čo má tiež istý vplyv na jeho klasifikáciu [k tomu pozri rozsudky ESLP *Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft m. b. H. (č. 3) v. Austria*, sťažnosti č. 15653/02 a 66298/01, rozsudok z 13. decembra 2005, § 44 a § 47; *Krone Verlag GmbH & Co. KG v. Austria*, sťažnosť č. 34315/96, rozsudok z 26. februára 2002, § 37], ale rovnako tak na posudzovanie predmetnej veci. Skutočnosť, že navrhovateľ je mediálne známou osobou dlhodobo pôsobiacou v politike, sa premietla aj do sporného titulku a celkovej vizuálnej realizácie namietaného článku, čo bolo vo svojej expresívnej podobe spôsobilé efektívne splniť funkciu upútavky na článok.

Sporný titulok „*Stal sa bosom vykrádačov!*“ a grafickú realizáciu článku v spojení s fotografiou navrhovateľa je potrebné podľa názoru ústavného súdu považovať za integrálnu súčasť namietaného článku, pričom je zjavné, že z jeho obsahu nevyplýva popis žiadnej takej činnosti navrhovateľa, z ktorej by sa dalo vyvodiť, že sa stal bosom vykrádačov, ale naopak, je z neho zrejmé, že informuje výlučne o jeho niekdajších kontaktoch s osobami, ktoré sa v minulom režime dopustili závažnej trestnej činnosti. Ide teda o informáciu o veci verejného záujmu, o ktorej verejnosť mala právo byť informovaná, pričom tento druh prejavu spadá jednoznačne pod ochranu čl. 26 ústavy.

II.2.4 KDE bol namietaný článok uverejnený

Prospešným kritériom pri posudzovaní namietaného zásahu do slobody prejavu je miesto zaznenia či uverejnenia problematických výrokov. Vo všeobecnosti platí, že čím

hromadnejšie sa informácia distribuuje, tým vyššia je ochrana osobnostných práv. Sporný článok bol uverejnený v denníku N., ktorý bol podľa odôvodnenia rozsudku okresného súdu „v roku 2008 prezentovaný ako najčítanejší denník s celoštátnou pôsobnosťou“.

Kritérium miesta zaznenia sporných výrokov je však potrebné vnímať v spojení s kritériom ich autora. Ak je ich autorom novinár, tak jeho privilegované postavenie do určitej miery neutralizuje kritérium miesta ich zaznenia (m. m. IV. ÚS 139/2010, I. ÚS 416/2011).

II.2.5 KEDY bol namietaný článok uverejnený

Navrhovateľ v konaní pred všeobecnými súdmi poukázal na skutočnosť, že namietaný článok bol uverejnený v čase, keď zastával funkciu predsedu jednej z koalíčných strán a zároveň bol poslancom národnej rady. Podľa prieskumov verejnej mienky bol v tom čase druhým naj dôveryhodnejším politikom v štáte, avšak je tiež potrebné uviesť, že zároveň bol značnou časťou verejnosti vnímaný skôr v negatívnom svetle.

Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane vyslovuje názor, že bolo v súlade s poslaním tlače, a teda aj denníka N., bezprostredne potom, ako investigatívny novinár získal v archívoch Štátnej bezpečnosti materiály a údaje o problematike, ktorá tvorí obsah namietaného článku, čitateľskú verejnosť o tom informovať.

II.2.6 AKO boli informácie v namietanom článku formulované

Ústavný súd v poukazuje na zistenia z rozsudku okresného súdu č. k. 14 C/112/2008-180 z 11. júna 2009, z ktorých vyplýva, že namietaný článok bol uverejnený v denníku N. 17. marca 2008 v rubrike „TÉMA DŇA“ s tým, *«že na stránke dominuje nadpis „Stal sa bosom vykrádačov!“, v ktorého pravej časti sa nachádza fotografia navrhovateľa. Písmo je vysoké 44 mm v časti „Stal sa bosom“, ktorá je označená bielou farbou na čiernom podklade a 50 mm vysoké v časti „vykrádačov“, ktoré je označené červenou farbou. Fotografia navrhovateľa je vysoká 190 mm a dominuje v pravej časti článku, vytlačená je*

farebne. Zaberá 1/3 rozlohy strany č. 3. Nadúvodník s textom „šéf... J. S. (54)“ s pokračovaním „Ako skončil tajomný kumpán z emigrácie?“, nachádzajúci sa nad nadpisom, je v pravej časti čiernym písmom na bielom podklade v čiernom rámečku a vo zvyšku bielym písmom na čiernom podklade, o veľkosti písma 10 mm. Nadpis s nadúvodníkom spolu so siluetou postavy v červenom štvorci vo vnútri s otáznikom a fotografiou navrhovateľa v pravej časti predstavuje približne 1/2 objemu článku. Vizuálne je nadpis prepojený s fotografiou odporcu, do ktorej zasahuje a vyúsťuje. V ľavej časti článku na strane 2 v spodnej časti sa nachádza úvodník zvýrazneným písmom a samotný text článku. V ľavej hornej časti sa nachádza pri siluete aj krátky článok k J. R. a v pravej časti na strane 3 krátky článok o J. J. pri jeho malej 5 cm fotografii a článok o navrhovateľovi.».

Okresný súd vo vzťahu k legitímnemu právu informovať verejnosť a k právu médií priniesť informácie zo života „verejných osôb“ vyslovil názor, že prioritou nebola v danej veci „snaha poskytnúť informácie o spojení s J. R. a J. J., ktoré už boli vtedy publikované, ale snaha o určitú senzáciu na úkor navrhovateľa. Súd postráda v článku líniu informácií o tom, s kým navrhovateľ emigroval a opise ďalších osudov všetkých osôb. V tomto prípade boli poskytnuté údaje len o J. J. a R., ale nie o navrhovateľovi, teda osud navrhovateľa, hoci by mal byť hlavnou osobou predávanej informácie, nebol uvedený, a teda mohol byť automaticky subsumovaný pod zverejnený osud ďalších osôb. Ak by aj bolo cieľom autora článku poskytnúť takéto informácie pre verejnosť, značne nevhodne boli zvolené prostriedky na ich podanie najmä preto, pretože mimoriadne ľahko mohli vyvolať klamlivú predstavu o osobe navrhovateľa, teda pri obvyklej pozornosti si takúto skutočnosť musel autor a zodpovedný šéfredaktor všimnúť.“.

V čase uverejnenia článku existovali informácie (údaje), ktorými disponoval Ústav pamäti národa ako verejnoprávna ustanovizeň, ktorej hlavnými úlohami sú okrem iného systematické zhromažďovanie a odborné dokumentačné spracovávanie všetkých druhov informácií, dokladov a dokumentov vzťahujúcich sa na dobu neslobody, ako aj poskytovanie výsledkov svojej činnosti verejnosti, hlavne zverejňovanie a sprístupňovanie informácií a iných dokladov o dobe neslobody 1939 – 1989 a o činoch

a osudoch jednotlivcov [§ 8 ods. 1 písm. f) a h) zákona č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 – 1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov (zákon o pamäti národa) v znení neskorších predpisov]. Sťažovateľka tieto informácie sprostredkovala verejnosti, v súvislosti s čím ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej je informácia pominuteľným majetkom a oneskorenie jej zverejnenia je spravidla spojené so stratou jej hodnoty a významu (PL. ÚS 5/03), pričom verejnosť má (aj podľa názoru okresného súdu v spojení s názorom krajského súdu) *„právo byť informovaná o minulosti politika o jeho stykoch s určitým okruhom osôb a podobne“*.

Pokiaľ Ústav pamäti národa sprístupní novinárovi informácie týkajúce sa minulosti politika, verejnosť ich má právo dostať; úlohou novinárov (vydavateľa) je potom verejnosti tieto informácie sprostredkovať.

Vo veci konajúcej a rozhodujúcej všeobecné sudy síce nespochybnili právo verejnosti dostať informácie o minulosti politika a o jeho stykoch s určitými osobami, avšak na druhej strane vyjadrili názor, že v posudzovanej veci krajský súd (obdobne ako okresný súd) vychádzal z názoru, že zo strany sťažovateľky došlo *„k zneužitiu slobody slova a zásahu do osobnostných sfér navrhovateľa“*, a to *„samotnou formou článku, vizualizáciou s využitím psychologických zákonitostí, podprahových metód vnímania (zafixovaná sila prvého dojmu, spojenie s fotografiou) s hladom čitateľov po nových informáciách, pri vtedy aktuálnej téme o navrhovateľovi plnej otáznikov“*.

Takáto myšlienková konštrukcia podľa názoru ústavného súdu nekorešponduje s už spomínanou judikatúrou ESLP a ani s doterajšou judikatúrou ústavného súdu a predstavuje zásah do slobody prejavu garantovanej čl. 10 dohovoru aj čl. 26 ústavy.

Z uvedeného vyplýva, že všeobecné sudy v prvom rade zvýraznený nadpis, ale aj text namietaného článku a v neposlednom rade v spojení s dominujúcou fotografiou navrhovateľa posúdili v kontexte jeho celkového vizuálneho vyznenia ako *„informáciu“* umožňujúcu bežnému čitateľovi aj vyvodenie záveru, že navrhovateľ je (resp. môže byť)

vedúcou osobnosťou skupiny ľudí, s ktorými v minulosti emigroval a ktorí neskôr páchali rozsiahlu závažnú majetkovú trestnú činnosť. Tým došlo zo strany sťažovateľky podľa všeobecných súdov k zneužitiu slobody slova a zásahu do osobnostných práv navrhovateľa.

Ústavný súd už uviedol (pozri úvahy v častiach II.2.2 a II.2.3 tohto nálezu), že nepovažuje za správne, ak všeobecný súd rozhodujúci o veci nezohľadní, resp. nedostatočne zohľadní organickú väzbu medzi titulkom (nadpisom) určitého článku a jeho vecným obsahom. Je pritom potrebné prisvedčiť sťažovateľke, že „v článku sa nenachádzala ani zmienka o tom, že členom alebo dokonca vodcom skupiny mal byť J. S.“, a tiež, že „z článku posudzujúc ho ako celok... žiadna spojitosť navrhovateľa s trestnou činnosťou skupiny páchatel'ov J. R. a spol. nevyplýva“. Ak všeobecné súdy dospeli k iným záverom, ich výklad sa javí byť ústavne neakceptovateľný, pretože popiera základné východiská judikatúry ESLP garantujúce slobodu prejavu, a to zvlášť vo vzťahu k novinárom a médiám, ktorým je v tejto sfére poskytnuté privilegované postavenie vrátane možnosti dopustiť sa aj určitého zjednodušenia, či dokonca nepresnosti pri rešpektovaní zásady, že celkové vyznenie uverejnených informácií v relevantnom čase zodpovedalo reálne existujúcim skutočnostiam (porovnaj k tomu napr. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 156/99).

V posudzovanom prípade izolovaným posúdením sporného titulku namietaného článku krajský súd (a pred ním aj okresný súd) dospel k záveru, že „zadeľovala informáciu o trestnej činnosti spolu s nadúvodníkom a článkom sa vizuálne viazala na navrhovateľa“. Pokiaľ si krajský súd takýto záver okresného súdu osvojil, ide o účelové (zámerne zjednodušené) vyvodzovanie kľúčových záverov na potvrdzujúce rozhodnutie krajského súdu, čo podľa názoru ústavného súdu spochybňuje napadnutý rozsudok ako celok. Zo samotného obsahu článku totiž žiadne relevantné difamujúce skutkové tvrdenia ani hodnotiace úsudky vo vzťahu k navrhovateľovi – a už vôbec nie skutočnosť, že by sa mal stať bosom vykrádačov – nevyplynuli, čo zjavne potvrdzuje aj samotný okresný súd vo svojom rozsudku konštatujúc, že „v danom prípade bol navrhovateľ v obsahu článku spomenutý len okrajovo, to len vo vzťahu ku skutočnosti, že spoločne s osobami J. J. a J. R.,

ktorí mali kriminálnu minulosť, emigroval. Žiadna iná informácia z obsahu článku zrejma nebola (str. 18).“.

Krajský súd fakticky uznal, že do dobrej povesti navrhovateľa zasiahla sťažovateľka údajmi, ktoré nebolo možné vykladať jednoznačne, a to bez toho, aby vyhodnotil, či takýto význam slov bol zamýšľaný aj autorom článku, pričom navyše samotný súd prvého stupňa tvrdí, že nie je toho názoru, že väčšina čitateľov by bezbreho uverila titulku a nadobudla presvedčenie o kriminálnej minulosti navrhovateľa.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na právny názor vyjadrený v náleze Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 357/96, podľa ktorého polemické výroky zásadne vylučujú zásah do práva na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, pretože každý názor, stanovisko, kritika, a to dokonca nielen polemicky uvedená, je zásadne prípustná, pretože sloboda prejavu je jednou z najdôležitejších zásad demokratickej spoločnosti.

Podľa názoru ústavného súdu bolo žiaduce aj zo strany vo veci sťažovateľky konajúcich všeobecných súdov považovať sporný titulok „*Stal sa bosom vykrádačov!*“ za integrálnu súčasť namietaného článku (v kontexte jeho grafického prevedenia a v spojení s obrazovými materiálmi) a až na tomto základe vyvodzovať vo vzťahu k nemu príslušné právne závery.

III.

III.1 Závery ústavného súdu k namietanému porušeniu v petite sťažnosti označených práv

Ústavný súd sumarizujúc svoje predbežné závery konštatuje, že v posudzovanej veci sťažovateľky, ktorá má ako vydavateľka denníka N. pri ochrane slobody prejavu v zmysle judikatúry EŠLP i ústavného súdu privilegované postavenie, uverejnil v tomto periodiku informácie o veciach verejného záujmu (týkajúce sa minulosti prominentného politika) získané prostredníctvom Ústavu pamäti národa z archívov bývalej Štátnej bezpečnosti, ktoré

nemožno v zásade považovať za nepravdivé ani vykladať jednoznačne v neprospech navrhovateľa. Za daných okolností nemožno podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovať záver krajského súdu, ktorý napadnutým rozsudkom rozhodujúc o odvolaní sťažovateľky proti rozsudku okresného súdu č. k. 14 C/112/2008-180 z 11. júna 2009, ktorým jej bola uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy v sume 20 000 € z titulu neprípustného zásahu do jeho osobnostných práv, v konflikte medzi jej základným právom vyhľadávať a rozširovať informácie a slobodou prejavu a základným právom navrhovateľa na ochranu súkromia, uprednostnil jednostranne ochranu osobnostných práv navrhovateľa.

Krajský súd takto rozhodol

- napriek tomu, že sťažovateľka požíva v zmysle stabilizovanej judikatúry ESĽP, z ktorej ústavný súd pri rozhodovaní porovnateľných vecí vychádza, privilegované postavenie (zvýšenú ochranu),
- napriek tomu, že navrhovateľ bol v aktuálnom čase významným koalíčnym politikom, poslancom národnej rady a predsedom druhej najväčšej koalíčnej strany, ktorý musí v zmysle stabilizovanej judikatúry ESĽP strpieť vyššiu (najvyššiu) mieru kritiky v porovnaní s inými fyzickými osobami,
- posudzujúc izolovane titulok namietaného článku, jeho formu a vizualizáciu bez komplexného zohľadnenia väzby na jeho obsah a na základe toho formuloval právne závery,
- napriek tomu, že namietaný článok sa dotýkal vecí verejného záujmu (minulosť politika), o ktorých sú novinári nielen oprávnení, ale aj povinní verejnú informovať, a
- napriek tomu, že namietaný článok bol formulovaný na základe skutkových tvrdení autora (i keď zveličených a nadnesených), avšak nie nepravdivých.

Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľka uverejnením namietaného článku neprekročila jej ústavou a dohovorom garantovanú slobodu prejavu, a preto ani nemohla neprípustným spôsobom zasiahnuť do osobnostných práv navrhovateľa.

Za týchto okolností považuje ústavný súd právny záver krajského súdu vyjadrený v napadnutom rozsudku, v zmysle ktorého sťažovateľka neprípustným spôsobom zasiahla do osobnostných práv navrhovateľa, z ústavného hľadiska za neakceptovateľný a neudržateľný. Na tomto závere nič nemení ani skutočnosť, že aj podľa názoru ústavného súdu by mohol titulok namietaného článku sám osebe, ako aj v spojení s jeho formou a vizualizáciou (avšak iba bez komplexného zohľadnenia obsahu článku a jeho celkového kontextu) vyznieť pre navrhovateľa difamujúco.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že napadnutým rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 ústavy a čl. 10 ods. 1 a 2 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.2 K námietke sťažovateľky týkajúcej sa priznania náhrady nemajetkovej ujmy navrhovateľovi a jej výšky

Podstatou tejto námietky sťažovateľky bolo tvrdenie, že krajský súd porušil jej ústavou a dohovorom garantované práva tým, že potvrdil výrok rozsudku okresného súdu ukladajúci jej povinnosť nahradiť navrhovateľovi nemajetkovú ujmu bez toho, aby sa vysporiadal s jej argumentáciou uplatnenou v odvolaní týkajúcou sa jednak výroku súdu prvého stupňa o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch navrhovateľovi a jednak jej samotnej výšky.

Z povahy veci vyplýva, že táto námietka sťažovateľky bezprostredne súvisí so skutočnosťou, že krajský súd v namietanom rozsudku vo svojej podstate potvrdil záver okresného súdu o tom, že uverejnením namietaného článku sťažovateľka neprípustným spôsobom zasiahla do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa.

Keďže ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľka v danom prípade uverejnením namietaného článku realizovala svoje právo na slobodu prejavu a na slobodné rozširovanie informácií ústavou (resp. dohovorom) akceptovateľným spôsobom, a teda sa nedopustila neprimeraného zásahu do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, bolo bez právneho

významu podrobnejšie sa zaoberať touto námietkou sťažovateľky. Z logiky veci totiž vyplýva, že ak krajský súd podľa záverov ústavného súdu ústavou neakceptovateľným spôsobom pochybil vo svojom závere o tom, že sťažovateľka neprípustným spôsobom zasiahla do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, tak je v plnom rozsahu opodstatnená aj jej druhá námietka týkajúca sa rozhodnutia krajského súdu vo vzťahu k povinnosti sťažovateľky nahradiť navrhovateľovi nemajetkovú ujmu, resp. jej výšku.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 6 zákona ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o tom, že napadnutým rozsudkom boli porušené základné práva sťažovateľky, rozhodol zároveň aj o zrušení rozsudku krajského súdu č. k. 5 Co/289/2009-261 z 8. decembra 2009 a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu). Krajský súd bude po vrátení veci na ďalšie

konanie viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými predovšetkým v II. časti tohto nálezu.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu požiadala aj o priznanie úhrady trov konania, ktorú však nevyčíslila.

Pri výpočte trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. H. ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a b), § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov a zo základných sadzieb za úkony právnej služby uskutočnené v roku 2010 (120,23 €, pri ktorých sa odmena zvyšuje o režijný paušál v sume 7,21 €). Úhradu trov konania ústavný súd sťažovateľke priznal za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2010 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súdu) v sume 254,88 €. Trovy konania tak po zvýšení o 20 % DPH (právny zástupca sťažovateľky je platcom DPH) predstavujú sumu 305,85 €, ktorú je krajský súd povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2012